

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

Warszawa, 17 lipca 2023 roku

ZSM.441.234.2023.TB

Pan

Paweł Szefernaker

Pełnomocnik Rządu ds.

uchodźców wojennych z Ukrainy

Szanowny Panie Ministrze,

napływają do mnie skargi obywateli Ukrainy przebywających na terytorium RP w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, którzy zostali pozbawieni statusu UKR z uwagi na opuszczenie terytorium RP na okres powyżej 30 dni. Uchodźcy wojenni z Ukrainy podnoszą, że opuścili terytorium Polski na okres krótszy niż 30 dni, jednak wypłata świadczeń na rzecz ich dzieci zostaje wstrzymana (sprawy przeważnie dotyczą świadczenia wychowawczego oraz rodzinnego kapitału opiekuńczego). Podkreślić należy, że pozbawienie uprawnienia, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583, dalej: ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy), wiąże się z utratą prawa do świadczeń na rzecz dzieci określonych w treści art. 26 ustawy.

Zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy wyjazd obywatela Ukrainy z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres powyżej 30 dni pozbawia go uprawnienia, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy. Wskazać należy, że w myśl art. 8 pkt 24a lit. d. ustawy z dnia 24 września 2010 roku o ewidencji ludności (Dz.U. z 2022 r. poz. 1191 ze zm.) status cudzoziemca oznaczony jest jako UKR w przypadku osoby, której nadano PESEL na podstawie art. 4 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy. Natomiast na podstawie art. 4 ust. 17a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy status UKR jest automatycznie zmieniany na status NUE po przekazaniu przez Komendanta

Głównego Straży Granicznej z rejestru obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi oraz którzy złożyli wnioski o nadanie PESEL, informacji m.in. o wyjeździe z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres powyżej 30 dni.

Analiza zgłaszanych do mnie spraw wskazuje, że uprawnienia określone w art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy pozbawiane są również osoby, które opuściły terytorium RP na okres krótszy aniżeli 30 dni. Zdarza się, że funkcjonariusze Straży Granicznej rejestrują datę wyjazdu obywateli Ukrainy z Polski, natomiast daty powrotu już nie. Powyższe zagadnienie było przedmiotem komunikatu Straży Granicznej z dnia 27 stycznia br., w treści którego rekomendowano obywatelom Ukrainy, aby podczas odprawy paszportowej informować funkcjonariuszy SG o zamiarze wyjazdu do Polski w związku z korzystaniem z uprawnień z ochrony czasowej oraz każdorazowo okazywać dokument elektroniczny diia.pl w celu uniknięcia utraty statusu UKR¹.

Status UKR może zostać przywrócony na podstawie art. 4 ust. 17b ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, w sytuacji gdy osoba, której nadano PESEL, wykaże, że jej pobyt poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej nie trwał dłużej niż 30 dni. W praktyce udowodnienie przez cudzoziemca, że nie opuszczał on terytorium RP na okres powyżej 30 dni jest skomplikowane. Funkcjonariusze Straży Granicznej czasami nie wstawiają stempli do paszportów obywateli Ukrainy, którzy posiadają dokument elektroniczny diia.pl. Co istotne, nie istnieje jednolita praktyka w zakresie daty przywracania statusu UKR w urzędach gminy. Niektóre urzędy przywracają status UKR z datą powrotu z Ukrainy, co skutkuje przerwą w posiadaniu statusu UKR, natomiast inne przywracają go z datą wyjazdu z Polski, co wiąże się z tym, że cudzoziemiec według rejestru obywateli Ukrainy nieprzerwanie, także przez czas wyjazdu nieprzekraczającego 30 dni, posiada status UKR.

Problem ten ma istotne znaczenie z punktu widzenia prawidłowego zabezpieczenia praw ukraińskich dzieci mieszkających w Polsce. Wstrzymanie wypłat świadczeń dla ukraińskich dzieci pogłębia trudną sytuację ich rodzin. Niejednokrotnie

¹ <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosc/11258,Komunikat-dla-osob-posiadajacychstatus-PESEL-UKR.html>.

zdarza się bowiem, że otrzymywane świadczenia pozwalają rodzicom dzieci na zaspokajanie ich podstawowych potrzeb. Pozbawienie statusu UKR skutkuje utratą możliwości korzystania ze świadczeń określonych w treści art. 26 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.

Mając powyższe na uwadze, stoję na stanowisku, że konieczne jest przyjęcie zmian na poziomie ustawowym w celu wprowadzenia jednolitej praktyki w zakresie aktualizacji przez Straż Graniczną w rejestrze obywateli Ukrainy daty ich powrotu do Polski, jak również przywracania statusu UKR. Precyzyjne ustalenie daty powrotu obywateli Ukrainy do Polski warunkuje możliwość dalszego otrzymywania świadczeń. W mojej ocenie zasadnym jest wdrożenie rozwiązań legislacyjnych obligujących funkcjonariuszy Straży Granicznej do każdorazowej rejestracji ukraińskich uchodźców powracających do Polski. Potwierdzeniem daty powrotu do Polski mogłyby być odciski stempla w dokumencie podróży.

W trosce o skuteczną realizację praw dzieci, które przybyły do Polski w związku z wojną na Ukrainie, działając na podstawie art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. 2000 Nr 6 poz. 69) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionego problemu oraz zajęcie stanowiska w zakresie potrzeby zmian legislacyjnych.

Z poważaniem,